

Gelu IUTIȘ

IOAN PELIVAN, PĂRINTE AL MIȘCĂRII NAȚIONALE DIN BASARABIA

Născută din fructuoasa colaborare dintre Ion Constantin, istoric din România, Ion Negrei și Gheorghe Negru, istorici din Republica Moldova, lucrarea (a cărei primă ediție a apărut în anul 2011) este inclusă într-un proiect de anvergură, intitulat „Făuritorii unității naționale”. Ca și alte lucrări referitoare la fruntași ai mișcării naționale din Basarabia, deja apărute (Pan Halippa, Gherman Pîntea), și lucrarea de față a fost realizată pe baza cercetării unui ansamblu de documente inedite din fondurile de arhivă din România, precum și a documentelor și memoriilor deja editate.

„Pentru români Pelivan era toată Basarabia”, a consemnat, pe bună dreptate, N. Iorga. Ioan Pelivan (1876-1954) a reprezentat una dintre cele mai strălucite figuri ale provinciei dintre Prut și Nistru, în cele 20 de capitole ale lucrării autorii înfățișând anii de școală, făurirea unui crez politic, activitatea susținută pe tărîmul luptei naționale, opera publicistică, activitatea de parlamentar în România interbelică, dramatica întemnițare la Sighet și nedreptul sfîrșit al eroului-martir în temnițele comuniste.

Ioan Pelivan a inițiat „Pămîntenia basarabească”, organizație care avea drept obiectiv educația națională și social-culturală a studenților basarabeni aflați la studii în Rusia, a editat ziarul „Basarabia” (1906-1907), prima publicație de limbă română din provincia dintre Prut și Nistru, a protestat vehement față de ceremoniile de aniversare organizate de autoritățile țariste în anul 1912 (100 de ani de la „dezrobirea Basarabiei de sub stăpînire turcească și unirea cu Rusia”), gest care l-a costat demiterea din postul de judecător la Bălți.

A jucat un rol de frunte în organizarea mișcării naționale din Basarabia, fiind propus să ocupe postul de președinte al celui mai înalt for legislativ și de

decizie din provincie, Sfatul Țării, funcție la care a renunțat în favoarea lui Ion Inculeț, mișcare politică genială de natură să asigure triumful procesului de unire a Basarabiei cu România. A făcut parte din delegația țării noastre la Conferința de Pace de la Paris, unde a acționat ferm în vederea recunoașterii actului de la 27 martie 1918 de către Marile Puteri ale vremii, în acest sens editînd 10 broșuri care prezentau drepturile României asupra provinciei dintre Prut și Nistru. Activitatea de parlamentar, îndelungată și laborioasă, cea de conducător al Filialei basarabene a Astreii (în perioada 1927-1936), acțiunile

susținute și de alți patrioți basarabeni pentru a evita încorporarea provinciei în componența URSS – toate acestea îl ilustrează pe Ioan Pelivan drept un adevărat corifeu al apărării identității naționale în Basarabia. Nedreptul sfîrșit din ianuarie 1954 al unui om care ar fi meritat întreaga recunoaștere și toate onorurile de la neamul său ne îndeamnă să fim mult mai atenți la moștenirea lăsată de înaintașii noștri și să o prețuim la adevărata ei valoare.

Semnalăm, de asemenea, că lucrarea dispune de un segment consistent de *Anexe*, în care este inclus arborele genealogic al familiei Pelivan, documente și imagini relevante privind viața de familie, dar mai ales cea publică, a unui ilustru român, „cel mai de seamă bărbat al Basarabiei între cele două războaie mondiale” (Octavian O. Ghibu).

Ion Constantin, Ion Negrei, Gheorghe Negru, *Ioan Pelivan, părinte al mișcării naționale din Basarabia*, ediția a II-a, Chișinău, 2012, 415 p.